

Szabad a tanterv

Honi közoktatásunk helyzete fölbolydult méhkashoz hasonló

A könyvek jórésben használhatóak

DR. FARKAS ISTVÁN (48 éves, a Ságvári gimnázium történelem szakvezetője): A történelemtanárak helyzete nem olyan rossz, mint a saját híradásai alapján gondolni lehetne. Szó sincs arról, hogy senki nem tud semmit, hogy minden bizonytalan lenne azáltal, hogy a minisztérium fölfüggesztette a tanterveket. A könyvek jórésben használhatóak. Változások persze lesznek, de ahogy az időben visszafelé haladunk, egyre stabilabb a helyzet. Elsősorban szemléleti változásra van szükség. Az első osztályos anyagban kisé más hogy interpretáljuk a démosz és az arisztokrácia viszonyát. Ezt osztályharcnak mondtuk, ma inkább érdekcsoportok harcának. Árnyaltabb megközelítést kap a Spartacus-féle rab-szolgalafelkelés is. Régebben ez az „alul lévő” felkelése volt „a gonosz hatalom ellen”. A feudalizmusban a magyar parasztság nemcsak akkor érzékelte történelmi szerepét, ha „felkelt”, hanem akkor is, ha egyszerűen elvégezte napi dolgát; a jobbágyság egyik tartópillére volt a gazdaságnak. Másfelől az uralkodó osztály szerepe nem pusztán az „elnyomás, kizsákmányolás” volt, erősebben hangsúlyozzuk az irányítást, a vezetést s azt a funkciót, amelyet a népek fennmaradásának játszott. A magyar nemesség nem pusztán reakciós, visszahúzó tömeg volt, több korszakban progresszív szerepet játszott (elég említeni csupán a reformkört), fontos érdemei vannak a nemzeti kultúra megteremtésében és megőrzésében.

A harmadikos anyag központjában eddig a forradalmak álltak, amelyeket Marx a „történelem mozdonyainak” nevezett. Ezek után nagyobb figyelmet fordítunk a szerelvényre. Azt is tudatosítani kell, hogy nemcsak a forradalmak vitték előre a fejlődést. Egy lassú, békés folyamat társadalmilag sokszor értékesebb lehet, mint a sokszerű. Epp tavaly a nagy francia forradalom bicentenáriuma kapcsán sok vita folyt, hogy maguk a franciák mit vállaltak forradalmukból. A többség csak 1789. augusztus 20-áig, az emberi jogok deklarációjáig azonosul maradtak a forradalommal, a történetekkel; tehát már a Jakobinus diktatúrát sem vállalja.

Kényes kérdés ma a munkásmozgalom megítélése. El kell választani az 1948 előtti, és a '48 utáni, főleg kelet-európai munkásmozgalmat. Az ideológiai beállítás elhagyása mellett hangsúlyozni kell, hogy az ösztönösség nem pejoratív dolog. Az igazán munkásmozgalomnak talán épp a vezetés, a felülről ráerőszakolt ideológia tette a legnagyobb kárt. Meg kell mutatni, hogy a munkásmozgalom a kommunista diktatúra előtt progresszív szerepet játszott.

Nehézséget jelent, hogy ma a munkásmozgalom szó hallatán erős az idegenkedés, és nagy elmaradás van a forrásfeldolgozásban is. Különösen a '45 utáni korszakban még nem publikáltak alapvető forrásokat. Ma már úgy tűnik, hogy a nagy októberi szocialista forradalomnak nevezett események puccsként való értékelése a helyesebb. Erre a korszakra vonatkozóan a negyedik tankönyvnek vannak hibái, de azért nem használhatatlan. Ami a munkásmozgalomból '43 után lett, az nem adhat okot visszavetítésre, arra, hogy a '45 előtti kommunizmust, Ságvárit, Rózsa Ferencet is a Rákosi korszakból ítéljük meg.

Nyomatékosítani kell, hogy 1918 után Közép-Kelet-Európa történelmi szerepe igen jelentős. Nemcsak azért kell vele kiemelten foglalkozni, mert mi itt élünk, hanem azért is, mert a világ történelmi jelentősége fölértekelődik. Az Osztrák-Magyar Monarchia, ez az erős közép-európai állam ki-egyensúlyozó szerepet töltött be a térség két nagy birodalma, Német- és Oroszország között. Amikor 1918-ban a Monarchia felbomlott (vagy mint újabban egyre inkább emlegetik: szétvertek), a két birodalom között vákuum keletkezett. Ebbe a vákuumba az első világháború után Hitler, a második után Sztálin nyomult be. Egyetemes történelmi szempontból központi kérdés,

mészetesnek tartom, hogy vannak bizonyos alapkövetelmények, melyekhez tartania kell magát a rajztanárnak is, mert ha nem ezt teszi, később a gyerek látja kárát. De azt hiszem, az eredmény a fontos, s hogy ahhoz milyen úton és módszerrel jutunk el, azt nekünk, pedagógusoknak kell eldönteni. Én eddig is ezt tettem.

— Ilyen kevés órászám-ban hogyan lehet eredményt elérni?

— Nem könnyen. Ezért indítottuk a tehetséggondozó szakkört. Sokszor itt pótoljuk azt, amit az órán a rövid idő miatt elmulasztunk. Az általános iskolában ugyanis azért fontos bizonyos dolgokat jól megtani-

matokban, jobb eredményeket lehetne elérni az ízlésformálásban. Mindenképpen arra kell törekednünk, hogy minél több órászám-ban a többi tantárggyal összekapcsolva tanítsuk a rajzot. Én így értelmezem a tanszabadságot.

(pacsika)

A matematika nem enged a 48-ból

A Tanárképző Főiskola I. Számú Gyakorló Általános Iskola matematika munkaközösségénél érdeklődtünk, most hogyan értelmezik ők a tanszabadság fogalmát? A munkaközösség tagjai egyező véleményen voltak:

— A matematika tantárgy jellegénél fogva nem aduk-lonősebb szabadságot a tanárnak. Az egyes témakörök logikusan kapcsolódnak egymáshoz, az így kialakult hierarchiát nem lehet megbontani. Beláttuk, hogy a legutóbb kiadott tanterv jó, ezt használjuk. A mostani tanszabadság együtt járt a rendszerváltozással, más fényben tanítandó például a történelem. Viszont a matematikai állításai függetlenek az éppen érvényben levő politikától, esetleg a további tudományos kutatások módosíthatják ezeket.

— Mégis, milyen szabadsággal rendelkezik egy matematikatanár?

— Például az adott tananyag tanítása során más módszereket alkalmazhat, mint a többiek. A tantárgyak közötti koordinálás is majdhogynem egyenlőleg történhet. Viszont figyelembe kell vennie például azt, hogy a fizika tanításában számos matematikai apparátussal dolgoznak. A tanmenet is összeállítható másként, kevés szabadsággal, hiszen a henger felszíne nem tanítható előbb, mint a kör tétele. Az viszont már a tanár belátására bízható, hogy az egyes témákba milyen mélyen megy bele, hogy például a halmazelméletet milyen szinten tanítja — természetesen az osztály képességeihez igazodva.

— Hogyan érezteti hatását a „tanszabadság” a gyakorló pedagógusok esetében?

— Az előbb elmondottak rájuk is vonatkoznak. Viszont, további kötöttségeket is jelent, hogy mi gyakorló iskola vagyunk. Nem használhatunk más tankönyveket, mint amelyek a leendő tanár rendelkezésére állnak majd munkája során. A matematikatanár szabadságának „kielérése” tulajdonképpen csak a szakkör adatott.

P. Sz.

Tényleg „...nem szolgálja a magyar társadalom érdekeit”

Válasz az egyetemistáknak

A JATE Ideiglenes Diáktanácsának állásfoglalása így zárul: „A kormányzó pártok választási nagygyűléséhez méltatlannak és elfogadhatatlannak tartjuk az ilyen és ehhez hasonló propagandafogásokat.” Igen, én is pont így gondolom. De a végső következtetés előtt nézzük csak az előzményeket.

A Délmagyarország egyik tudósítója (aki az egész akcióorozat egyik fő szervezője, ő maga újságolta ezt) a pénteki számban megadja az alaphangot. Péntek délután a diákegyetemisták az ellenzéki pártokkal: balhélesz, ne lepődjenek meg semmin.

A gyűlésen szombat délelőtt több diák és egy ellenzéki politikus tüntetően tekereg a Himnusz alatt (bár páran közülük is énekelnek), valaki feltűnően Népszabadságot olvas stb. Ilyen körülmények között emelkedik szó-lásra Antall József. (A beszéd tartalmát az MTI adja vissza legjobban, amiből egyes orgánok — mint a rádió — versengve ferdítenek.) Erre a diákok állásfoglalása így szól: „A kormányzó beszédében a sanyarú szociális helyzet miatt tiltakozó diáksereg ellen hangolta a közönséget.” Nem, nem. A közönséget a diákok hangolták maguk ellen, akarva vagy akaratlanul, nem tudom.

Szerencsésnek tartom viszont, hogy az ellenzéki pártok is (pártszerűen legalábbis) távol tartják magukat attól a problémától, amit érdemben csak a diákképviselő és a minisztérium tárgyalhat, illetve oldhat meg. (Bár a diákkormányzat is kereshetné egy, gyakorlatában sokkal igazságosabb elosztással a megoldást, amellyel, hogy alanyi jogon járó követeléseket fogalmaz meg.)

A helyi sajtó ismét „egy kicsit” egyoldalúan mutatta be a történeteket.

A délelőtről készült videofelvétel rendelkezésre áll, bárki megtekintheti.

Koha Róbert

MDF-alelnök

Ma 10-től a Széchenyi, majd a Dugonics téren

„Végtisztesség a felsőoktatásnak”

Félpercenként nyílik az ajtó. Ki plakátot festeni jött, ki információt hoz, ki búcsúztatja a felsőoktatást, csupán érdeklődik — mi lesz holnap? — szóval, zajlik az élet a JATE önkormányzati irodájában. Amikor a „zsiroskenyer-brigád-ról” is szó esik, egyenesen az Eper és vér című filmben érzem magam.

A JATE, valamint a SZOTE és a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola hallgatói a kulturális kormányzat új ösztöndíjrendelete nyomán kiöbbszintű tiltakozáshullám újabb eseményét készítették elő tegnap. Amint azt Pató Attilától, a tudományegyetemi önkormányzat tagjától megtudtam, ma délelőtt 10 órakor a Széchenyi téren gyülekezik a három intézmény diáksága. Itt először ünnepélyesen elbúcsúztatják azokat a hallgatókat, akik Budapestre, a délutáni országos felvonulásra indulnak. Fölmerült, hogy ezek a diákok jegy nélkül vonatozzanak a fővárosba, ám ezt a gondolatot később elvetették, mondván: épp az is céljuk, hogy az embereket meggyőzzék követeléseik jogoságáról, s a „vonatfogalás” ellenkező hatást érhetne el.

A Szegeden maradó diákok tömege a búcsú után ká. Az egyetem főépülete gyászmenetét alakul, hiszen egész demonstrációjuknak a állnak. A mai demonstrációt hirdetik, s az arra járóknak magyarázzák, mi is a felbolydulás oka.

Az egyetemistáknak, fő-utancát a Dugonics térre vonul a nép, s ott veszi kezdetét a gyászszertartás — ezen bárki elmondhatja véleményét a felsőoktatás-gyűlésről, s a „vonatfogalás” ellenkező hatást érhetne el.

Az egyetemistáknak, fő-utancát a Dugonics térre vonul a nép, s ott veszi kezdetét a gyászszertartás — ezen bárki elmondhatja véleményét a felsőoktatás-gyűlésről, s a „vonatfogalás” ellenkező hatást érhetne el.

Gyanítom, ma Szegeden látványosan bizonyítják a kijelentés ellenkezőjét.

B. T.

A minisztérium, melyet időközben „művelődési és közoktatási”-ra kereszteltek át meghirdette a tanszabadság elvét. Andrásfalvy Bertalan miniszter úr főbb nyilatkozatában is elmondta, hogy ezt az alsóbb iskolában is érvényesíteni szeretné. Az itt oktató pedagógusok nagyobb önállósággal határozhatják meg, mit tanítanak diákjaiknak. Mennyiben valósulhat ez meg, mekkora gondot jelent, hogy néhány tárgyban a tankönyvek bizonyos fejezetei elavultak, erre kértünk választ néhány gyakorló pedagógustól.

hogy a régió története kényszerpályán mozog.

— A tankönyvek elavult fejezetei helyett mit tud ajánlani a történelemtanár diákjainak?

— Elsősorban a História című folyóiratot, mely könnyen hozzáférhető, rövid, képes írásaiiban már régóta közzölt hiánypótló, ártértelemző cikkeket. Előkezesületben van egy négykötetes munka, Magyarok Európában címmel. Szerzői: Engel Pál, Székely Ferenc, Kosáry Domokos és Glatz Ferenc. Ez a magyar történelem legkorszerűbb feldolgozása lehet. Nem tankönyv, de az anyaga alapján meg lehet írni majd az új tankönyveket. Július elején a JATE Szabadegyetemen tanfolyam volt a történelemtanárak részére. Ezen olyan neves szakemberek „tanítottak” benünket, mint Balogh Sándor, Izsák Lajos, Karsai László, Varga László.

— Az új kormányoknak eléggé határozott ideológiája van. Nem lát veszélyt, hogy a régi ideológia helyébe most egy újat ültetnek?

— Tapasztalható némi félelem, és alkalmazkodás is az új irányzathoz. Többen félnek az önállóságtól is. A változást egyébként én folyamatosabbnak, fokozatosabbnak gondolom. Az átértékelést vissza kell vezetni legalább a Kádár-Grósz váltásig; jelentős szerepük volt a reformkommunistáknak is. Az utóbbi években már nem kellett különösebb személyes bátorság, hogy az ember kimondja, hogy például egy pártprogram akkor haladó, ha a nemzet érdekeit vállalja föl, s például a KMP-nek soha nem volt ilyen programja; a két világháború között a polgári ellenzék vagy a népi írók mozgalma sokkal többet felvállalt a haladó hagyományokból. Az utóbbi években már sok efféle mondhattunk ki, kihasználva a puha diktatúra „erényeit”.

M. T.

Potyatanterv helyett izlésnevelés

PATAJ KLÁRA rajz szakos tanár korábban a „piros” iskolában úgynevezett kísérleti rajztanításban vett részt, most az I-es gyakorlatban Szolnoky Mártával együtt azon munkálkodik, minél több ismerethez és esztétikai élményhez jussanak a gyerekek.

— Nekem biztos szerencsém van, de pályám során soha nem éreztem, hogy megkötik a kezemet. Ter-

tani, hogy a tanulók felsőbb iskolák felvételi vizsgáin megfellelhessenek a követelményeknek. Hiába akarom én megkerülni például — a sokak számára unalmas, száraz — kockológia témakörét, ha a gimnáziumban legelőször ezt kéri számon a gyerekeken. És persze fontos is ez a probléma, csak az idő kevés arra, hogy más érdekesebb dolgot is csinálhassunk.

— Magyarul, hiába van tanszabadság, ha az órászám nem változik?

— Egyrészt, másrészt a szülő már az általános iskolában orientálja valamelyre gyermekét. Már ilyen idős korban is a jövőre kénytelen felkészíteni. Sok tehetséges, jól rajzoló gyermeket „vesztettem el” már munkám során amiatt, mert a gyerek „kifizetőbbnek” találta ha angolra, vagy számítógépes tanfolyamra jár, rajzsakkör helyett.

— A gyerekek egyébként szeretik a rajzot, vagy inkább amolyan potyatantervnek tartják?

— Azt hiszem, ha lenne idő bizonyos vizuális kérdéseket körüljárni, a rajzot komplex módon tanítani, a műalkotás-elemzést összekapcsolni az irodalommal, zenével, történelemmel, vagy akár a tudományokkal, biztosan még sokkal érdekesebb tantárgy lenne. Ha az esztétikai kérdések fontosabb helyet foglalnának el az oktatási-nevelési folya-

„Levelezzen amerikaiakkal”

Az MTI washingtoni szerkesztősége 1989 februárjában jelentette, hogy egy amerikai országos szervezet levelezőtársakat keres tagjai számára Magyarországon. Az érdeklődés mindkét oldalon óriási. A jelentkezők egyébként főleg fiatal értelmiségiek, akik hasonló képzettségű, érdeklődésű magyar társaikkal szeretnének kapcsolatba kerülni. Az amerikai szervezet, amely díjtalanul hozza össze a levelezőpartnereket: World Contacts Network, címe: 14370 Fairway Drive, Eden Prairie, Minnesota, 55344 USA.

Öngól

A tanév kezdetekor az egyik iskolaigazgató felhívására vonja az egyik fiatal tanerőt, hogy hiányzott a nélkülözhetetlen értekezletéről. Hogy dorgálásának további nyomatékot is adjon, némi maliciával megjegyze:

„Vegye tudomásul, hogy maga nem az értelmi képességei, hanem a protekciója miatt került ide!”

— agy —

A MUNKÁSPÁRT (MSZMP) programjából:

Közhasznú foglalkoztatási alapot,

önkormányzati vállalkozásokat

a munkanélküliség terheinek enyhítésére!

Szavazzon egyéni jelöltjeinkre, és a

12

-es listára!